

Міністерство освіти і науки України
Департамент науки і освіти
Харківської обласної державної (військової) адміністрації
Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

ЗАТВЕРДЖУЮ

Галина ПОНОМАРЬОВА

ПОЛОЖЕННЯ

про закріплення освітніх компонентів та практик
за кафедрами Комунального закладу
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні Вченої ради

(протокол № 15 від 10.07.2024)

Харків, 2024.

1. Загальні положення

Положення про закріплення освітніх компонентів та практик за кафедрами Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (далі – Положення) розроблено з метою підвищення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти, поліпшення навчально-методичного забезпечення освітнього процесу, удосконалення системи планування освітнього процесу, забезпечення системності та послідовності у процесі викладання освітніх компонентів та регламентування відносин між викладачами кафедр.

Це Положення регламентує порядок розподілу та закріплення освітніх компонентів та практик за кафедрами Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради.

1.1. Нормативна база

- ✓ Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII зі змінами внесеними Законом України від 30.03.2021 № 1369-X «Про внесення змін до деяких законів України щодо врегулювання окремих питань присудження наукових ступенів та ліцензування освітньої діяльності».
- ✓ Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти: Постанов Кабінету Міністрів України від 10.05.2018 №347 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1187» та від 24.03.2021 № 365 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1187».
- ✓ Положення про організацію освітнього процесу у Комунальному закладі «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (нова редакція), затвердженого на засіданні Вченої ради (протокол № 13 від 12.06.2024).

1.2. Положення визначає принципи і порядок закріплення освітніх компонентів та практик за кафедрами Академії.

1.3. Основні терміни, поняття, що вживаються у цьому Положенні та їх визначення.

Освітній процес – це інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що провадиться в Академії через систему науково-методичних і педагогічних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості.

Стандарт вищої освіти – сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності закладів вищої освіти і наукових установ за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності.

Навчальний план – основний документ Академії, за допомогою якого здійснюється організація освітнього процесу. Навчальний план визначає перелік та обсяг освітніх компонентів у кредитах ЄКТС, послідовність вивчення освітніх компонентів, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік освітнього процесу, форми поточного і підсумкового контролю. Для конкретизації планування освітнього процесу на кожний навчальний рік складається робочий навчальний план, що затверджується першим проректором Академії.

Здобувачі вищої освіти – особи, які навчаються у закладі вищої освіти на певному рівні вищої освіти з метою здобуття відповідного ступеня і кваліфікації (бакалавр, магістр, доктор філософії).

Науково-педагогічний (педагогічний) працівник – особа, яка за основним місцем роботи в Академії провадить навчальну, методичну, наукову, виховну та організаційну діяльність.

Кафедра – це базовий структурний підрозділ Академії, що провадить освітню, методичну та/або наукову діяльність за певною спеціальністю (спеціалізацією) чи міжгалузеву групою спеціальностей. Кафедра

створюється наказом ректора за поданням декана факультету та за рішенням Вченої ради Академії за умови, що обсяги навчальної роботи дають змогу сформувати викладацький склад у кількості не менше п'яти науково-педагогічних працівників, для яких кафедра є основним місцем роботи, мінімум три з яких обов'язково мають науковий ступінь або вчене (почесне) звання. Штат кафедри складають науково-педагогічні працівники, навчально-допоміжний персонал. Штатний розпис кафедри затверджує ректор Академії.

За видом діяльності кафедри поділяються на:

- ✓ *кафедра базової підготовки* – забезпечує виконання освітньої програми базового рівня вищої освіти за професійним спрямуванням з наук (освітніх компонентів), що закріплені за кафедрою, і відповідає за якість їх викладання;
- ✓ *кафедра фахової підготовки* – забезпечує виконання освітньої програми за однією або кількома спеціальностями (спеціалізаціями) і відповідає за рівень підготовки фахівців. Кафедра фахової підготовки забезпечує виконання освітньої програми базового рівня підготовки з наук (освітніх компонентів) професійного спрямування і відповідає за якість їх викладання;
- ✓ *випускова кафедра* – забезпечує виконання освітньої програми рівнів вищої освіти бакалавр та магістр за однією або кількома спеціальностями (спеціалізаціями) і відповідає за рівень підготовки фахівців, організацію і керівництво підготовкою кваліфікаційних робіт, виробничою практикою, зв'язок з випускниками для вивчення досвіду їх практичної роботи, організацію заходів щодо поліпшення якості підготовки випускників; координацію роботи з професійної спрямованості викладання наук (освітніх компонентів) за фахом; організацію роботи екзаменаційних (атестаційних) комісій.

Освітній компонент – змістовна навчальна складова освітньої програми як автономний, офіційно структурований навчальний досвід, що повинен мати послідовний чіткий набір результатів навчання, визначені види навчальної діяльності згідно з часом, виділеним в рамках освітньої програми, та відповідні критерії оцінювання.

Обов'язкові освітні компоненти визначаються освітньою програмою підготовки та відповідають вимогам стандарту вищої освіти відповідної спеціальності.

Вибіркові освітні компоненти – це освітні компоненти, які пропонуються для вивчення здобувачам вищої освіти закладом вищої освіти для більш повного задоволення їх освітніх і кваліфікаційних потреб для потреб суспільства, ефективного використання можливостей закладу освіти тощо. Вибіркові освітні компоненти сприяють реалізації особистих інтересів здобувача вищої освіти та визначають індивідуальну траєкторію навчання, що повною мірою забезпечує потребу здобувачів розширити чи поглибити знання у сферах суспільного життя та майбутньої професійної діяльності, відповідати вимогам ринку праці та одержати загальну уяву про інші галузі знань або спеціальності.

Закріплення освітніх компонентів за кафедрами – це процедура доручення певній кафедрі викладання конкретного освітнього компонента на підставі наказу по Академії.

Освітня програма (освітньо-професійна, освітньо-наукова) – система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік освітніх компонентів і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти.

Практична підготовка здобувачів вищої освіти є невід'ємною складовою підготовки фахівців за всіма рівнями вищої освіти. Вона спрямована на набуття

компетентностей, передбачених освітніми програмами та вимогами Національної рамки кваліфікацій до здобувачів ступенів вищої освіти відповідного рівня, які вирішують задачі та практичні проблеми у певній сфері професійної діяльності, із закріпленням та застосуванням набутих теоретичних знань отриманих здобувачами вищої освіти за час навчання, набуття і вдосконалення практичних навичок і умінь за відповідними спеціальностями.

Практика здобувачів вищої освіти передбачає безперервність та послідовність її проведення при набутті потрібного обсягу практичних навичок і вмінь відповідно до різних освітніх рівнів: перший (бакалаврський), другий (магістерський), третій (освітньо-науковий).

Обсяг практичної підготовки має бути визначений відповідно до затверджених і введених у дію стандартів вищої освіти за певними спеціальностями. Види, основні завдання, зміст, послідовність практик із кожної спеціальності, їх тривалість і терміни проведення визначаються відповідно до освітньо-професійних або освітньо-наукових програм, навчальних планів та описані в силабусах практики.

Обов'язковим, завершальним етапом практичної підготовки із кожної спеціальності є виробнича / переддипломна / передатестаційна / асистентська / тренерська практика, яка проводиться перед виконанням кваліфікаційної роботи або складанням атестаційних екзаменів.

Керівництво практикою здійснюють науково-педагогічні та педагогічні працівники Академії.

Результати навчання – сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих особою у процесі навчання за певною освітньо-професійною, освітньо-науковою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти. Програмні результати навчання за освітньою програмою відображаються в профілю освітньої програми; результати навчання за освітніми компонентами професійної програми відображаються в силабусах освітніх компонентів, практик та інших компонентів освітньої програми.

2. Основні критерії закріплення освітніх компонентів

за кафедрами Академії

Основними принципами закріплення освітніх компонентів за відповідною кафедрою Академії на підставі вимог щодо якості надання освітніх послуг є:

2.1. Відповідність освітніх компонентів профілю (освітній, методичній та науковій діяльності) кафедри.

2.2. Відповідність освітньої та / або професійної кваліфікації науково-педагогічних, педагогічних та наукових працівників кафедри освітньому компоненту, яка визначається:

- ✓ на підставі документів встановленого зразка про вищу освіту;
- ✓ присудження наукового ступеня (однакова за змістом спеціальність (предметна спеціальність, спеціалізація);
- ✓ знання вимог державних та галузевих стандартів, нормативно-правових актів з питань освіти;
- ✓ наявність досвіду професійної діяльності (заняття) за відповідним фахом (спеціальністю, спеціалізацією);
- ✓ керівництво (консультування) дисертації на здобуття наукового ступеня за спеціальністю, що була захищена в Україні або за кордоном;
- ✓ щонайменше п'ятьма публікаціями у наукових виданнях, які включені до переліку фахових видань України, до наукометричних баз, зокрема Scopus, Web of Science Core Collection, протягом останніх п'яти років;
- ✓ кількість монографій педагогічного / науково-педагогічного працівника, виданих за останні п'ять років;
- ✓ наявність принаймні одного навчального посібника у друкованому або електронному виконанні з обраного освітнього компонента та практики, виданого за останні п'ять років і переданого до бібліотеки Академії;

- ✓ наявність принаймні одного методичного посібника з обраного освітнього компонента та практики, виданого за останні п'ять років;
- ✓ викладання освітнього компонента іноземною мовою (крім педагогічних та науково-педагогічних працівників, які викладають іноземну мову);
- ✓ досвід практичної роботи педагогічного, науково-педагогічного працівника за відповідним фахом (не менше п'яти років);
- ✓ проходження відповідного науково-педагогічного стажування тривалістю не менше шести місяців;
- ✓ керівництво здобувачем, який посів призове місце, або робота у складі організаційного комітету, журі, апеляційної комісії Міжнародної студентської олімпіади, II етапу Всеукраїнської студентської олімпіади (Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт), III-IV етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових навчальних предметів, II-III етапу Всеукраїнських конкурсів-захистів науково-дослідницьких робіт;
- ✓ рівень володіння сучасними методами технологій, засобами навчання;
- ✓ дотримання етичних норм та правил спілкування зі здобувачами фахової передвищої та вищої освіти;
- ✓ позитивні результати анкетування здобувачів щодо оцінки викладацької діяльності педагогічних та науково-педагогічних працівників.

Науково-педагогічні та педагогічні працівники, які забезпечують освітній процес на кафедрі, повинні мати не менше чотирьох досягнень у професійній діяльності за останні п'ять років, визначених у пункті 38 постанови КМУ «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності».

2.3. Відповідність матеріально-технічного забезпечення (матеріально-технічної бази) кафедри технологічним вимогам Ліцензійних умов щодо забезпечення започаткування та провадження освітньої діяльності у сфері вищої освіти.

2.4. Відповідність навчально-методичного забезпечення кафедри технологічним вимогам Ліцензійних умов щодо забезпечення започаткування та провадження освітньої діяльності у сфері вищої освіти:

- ✓ наявність силабусів освітніх компонентів ;
- ✓ наявність комплексу навчально-методичного забезпечення з освітнього компонента (складовими частинами комплексу навчально-методичного забезпечення освітнього компонента є навчальний контент (конспект або розширений план лекцій), плани практичних (семінарських) занять, завдання для лабораторних робіт, самостійної роботи, питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів, комплексної контрольної роботи, післятестастійного моніторингу набутих знань і вмінь з освітніх компонентів);
- ✓ наявність програми практичної підготовки.

3. Порядок закріплення освітніх компонентів за кафедрами

3.1. До 10 серпня завідувач кафедри подає до навчального відділу службову записку на ім'я першого проректора Академії з обґрунтованими пропозиціями щодо закріплення освітніх компонентів (практик) за кафедрою на наступний навчальний рік згідно з додатком.

3.2. Навчальний відділ після обробки отриманої інформації, але не пізніше 20 серпня, подає першому проректору Академії пропозиції про закріплення освітніх компонентів (практик) за кафедрами на наступний навчальний рік і готує проєкт відповідного наказу ректора Академії.

3.3. Освітні компоненти вільного вибору здобувачів вищої освіти закріплюються за кафедрами, викладачі яких запропонували ці освітні компоненти.

3.4. Даний порядок застосовується в умовах однозначності вибору. Реалізація даного принципу також повинна включати аналіз потенціалу кафедри за критеріями:

- ✓ максимальне врахування наукової та предметної спеціалізації кафедри;
- ✓ наявність на кафедрі досвідчених та кваліфікованих науково-педагогічних працівників (кандидатів наук, доцентів, докторів наук, професорів), здатних забезпечити якісне надання освітніх послуг з освітнього компонента;
- ✓ наявність у науково-педагогічних працівників наукових публікацій, що відповідають профілю освітнього компонента;
- ✓ наявність на кафедрі необхідних умов, матеріально-технічної бази та навчально-методичного забезпечення;
- ✓ відповідність силабусів з освітніх компонентів вимогам стандартів вищої освіти;
- ✓ досвід організації освітнього процесу за спорідненими дисциплінами.

3.5. У разі невідповідності назви навчальної дисципліни назві кафедри при вирішенні питання про закріплення дисципліни враховуються показники, зазначені у п. 3.4.

3.6. У випадку, коли на викладання освітнього компонента претендує більше однієї кафедри, рішення з даного питання приймається Науково-методичною радою Академії:

3.6.1. Навчальний відділ на підставі завчасно наданих пропозицій завідувачів кафедр готує подання для Науково-методичної ради.

3.6.2. Науково-методична рада розглядає подання і, за необхідності, у випадку виникнення спірної ситуації створює робочу комісію, до складу якої включаються і представники зацікавлених сторін. Науково-методична рада визначає порядок і терміни роботи комісії. За результатами роботи комісія готує висновок, який розглядається та схвалюється Науково-методичною радою.

3.6.3. Науково-методична рада наділяється правом оцінки пропозицій кафедр-претендентів по оглядовим лекціям з освітнього компонента з демонстрацією загальної концепції курсу, методів, фактичного матеріалу, зіставлення навчального курсу з сучасним рівнем науки і техніки у зазначеній області.

3.6.4. При виникненні спірної ситуації (рівні критерії, голоси членів Науково-методичної ради розділилися порівну) перевага віддається кафедрі, на якій освітній компонент буде викладатися кандидатом наук, доктором наук та / або професором відповідного профілю.

3.7. Закріплення освітніх компонентів та практик за кафедрами Академії на навчальний рік затверджується наказом ректора.

3.8. Закріплення освітніх компонентів та практик за педагогічними та науково-педагогічними працівниками здійснюється після отримання прогнозованих обсягів навчальної роботи кафедри на плановий навчальний рік з урахуванням вимог Постанови Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 № 1187 зі змінами, внесеними Постановою Кабінету Міністрів України від № 365 від 24.03.2021.

3.9. Для нових спеціальностей закріплення освітніх компонентів та практик здійснюється після отримання ліцензії на провадження освітньої діяльності за порядком, який визначений пп. 3.1– 3.6 цього Положення.

3.10. З метою уникнення розпорошення освітніх компонентів та практик між педагогічними та науково-педагогічними працівниками кафедр, без виробничої необхідності не розділяти одного освітнього компонента та практики на різних формах навчання (денна, заочна).

3.11. У разі виявлення системних порушень педагогічним та науково-педагогічним працівником у освітньому процесі з певного освітнього компонента та практики, що зафіксовані у встановленому порядку (відсутність навчально-методичного забезпечення, порушення графіка освітнього процесу тощо), не призначати закріплення даного літнього компонента та практики за цим педагогічними або науково-педагогічним працівником на наступний навчальний рік.

4. Порядок перерозподілу освітніх компонентів та практик

4.1. Питання про перерозподіл освітніх компонентів та практик розглядається Науково-методичною радою Академії.

4.2. Підставою для розгляду питання про зміну закріплення освітніх компонентів та практик за іншою кафедрою є письмове звернення завідувача кафедри на ім'я голови науково-методичної ради з обґрунтуванням доцільності зміни закріплення освітніх компонентів та практик.

4.3. Зміна закріплення освітніх компонентів та практик за кафедрою можлива за таких умов:

- ✓ зміни в структурі факультетів, які пов'язані з реорганізацією, утворенням нових або ліквідацією існуючих кафедр;
- ✓ зміни в штатному розписі кафедр (скорочення чисельності або штату викладачів, творчі відпуски, довгострокові стажування викладачів та ін.);
- ✓ оптимізація освітньої діяльності факультетів;
- ✓ виявлення грубих системних порушень в освітньому процесі з певного освітнього компонента та практик.

4.4. Рішення про зміну закріплення освітнього компонента та практики за кафедрою приймає навчальний відділ Академії на підставі письмового звернення (з обґрунтуванням доцільності зміни) завідувача кафедри, декана факультету та готує відповідний проект наказу ректора Академії.

4.5. Підставами для перерозподілу освітніх компонентів та практик між кафедрами Академії можуть бути:

- ✓ низька якість освітніх послуг з даного освітнього компонента та практики, що виявляється в недостатньому рівні залишкових знань у здобувачів;
- ✓ відсутність необхідного методичного забезпечення з даного освітнього компонента та практики.

4.6. Рішення з даного питання, за поданням Науково-методичної ради Академії, оформляється наказом по Академії.

5. Прикінцеві положення

5.1. Загальний контроль за виконанням цього Положення здійснює перший проректор, а поточний контроль покладається на навчальний відділ. Відповідальність за чітке дотримання і виконання цього Положення покладається на деканів факультетів та завідувачів кафедр.

5.2. У екстраординарних випадках за першим проректором залишається право адміністративно вносити зміни до встановленого порядку.

5.3. Порядок закріплення освітніх компонентів за кафедрами є базове та може послужити основою для створення аналогічних порядків для факультетів, структурних підрозділів Академії, які уточнюють дане Положення, враховуючи специфіку їхньої діяльності.

5.4. Це Положення (зміни та/або доповнення до нього) затверджується Вченою радою Академії.

Додаток

До Положення про закріплення освітніх компонентів та практик за кафедрами Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

Першій проректорці

Комунального закладу «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

Ларисі ПЕТРИЧЕНКО

завідувача кафедри

Службова записка

Прошу закріпити на 20__ / __ навчальній рік за кафедрою

_____ такі освітні компоненти та практики

№ з/п	Назва освітнього компонента / практики	Обов'язкові освітні компоненти навчального плану				Освітні компоненти вільного вибору здобувачів вищої освіти	
		за програмою профільної середньої освіти	за освітньо-професійною програмою	цикл загальної підготовки	цикл професійної підготовки	вільний вибір здобувачів освіти	цикл професійної підготовки

Дата

Підпис